



**ЕКОЛОГІЯ
ПРАВО ЛЮДИНА**

Верховенство права для захисту довкілля

СПРАВА «Південна Африка проти Ізраїлю» в Міжнародному Суді ООН:

мова фактів



Справа «Південна Африка проти Ізраїлю» в МС ООН: мова фактів

Вступ. 29 грудня Південна Африка розпочала у Міжнародному Суді ООН (далі – МС ООН) справу щодо порушень Ізраїлем [Конвенції про запобігання злочину геноциду і покарання за нього від 9 грудня 1948 року](#). У зверненні, обсягом у 84 сторінки, до МС ООН, Південна Африка стверджує, що дії Ізраїлю мають геноцидальний характер, оскільки «їхня мета - знищення суттєвої частини палестинської національної, расової та етнічної групи».

Південна Африка та Ізраїль є підписантами [Конвенції про запобігання злочину геноциду і покарання за нього від 9 грудня 1948 року](#), що надає МС ООН компетенцію вирішувати спори з питань виконання обов'язків зазначеної Конвенції. Південна Африка стверджує, що Ізраїль порушив цю Конвенцію та вимагає від інших держав вжиття заходів із запобігання вчиненню подібних дій та покарати його.

Що таке МС ООН? Заснований у 1945 році, Міжнародний Суд ООН - це орган Організації Об'єднаних Націй (ООН) зі штаб-квартирою в Нідерландах. Суд зазвичай складається з 15 суддів, які приймають рішення простою більшістю. Його вважають високоавторитетним арбітром у більшості питань міжнародного права. Суд виконує, зокрема, дві функції: вирішує юридичні суперечки між державами за міжнародним правом шляхом зобов'язальних рішень, надає незобов'язуючі консультаційні висновки з юридичних питань, що передаються авторизованими органами та агентствами ООН.

Детальніше про організацію і цілі роботи МС ООН можна прочитати у напрацюваннях ЕПЛ за посиланнями: <http://surl.li/pibjr> , <http://surl.li/pibkz> , <http://surl.li/pibmq> .

Які обвинувачення Південної Африки? Основне обвинувачення Південної Африки полягає в тому, що Ізраїль вчиняє геноцид та порушує 8 інших пов'язаних обов'язків, передбачених підписантами [Конвенцією про запобігання злочину геноциду і покарання за нього від 9 грудня 1948 року](#):

1. Вчинення геноциду проти палестинців на секторі Газа.
2. Не запобігання геноциду.
3. Змова на вчинення геноциду. Пряме та публічне підбурювання до вчинення геноциду.
4. Спроба вчинення геноциду.
5. Співучасть у геноциді.
6. Не притягнення до відповідальності ізраїльтян, що вчинили вищезазначені злочини.
7. Не прийняття необхідного законодавства для реалізації положень цієї Конвенції та для надання ефективних покарань особам, винним у геноциді та пов'язаних злочинах.
8. Ускладнення розслідування міжнародними органами або місіями з встановлення фактів геноциду, скоєного проти палестинців.

Які вимоги Південної Африки у цій справі? Вжити термінові тимчасові заходи, щоб зобов'язати Ізраїль "негайно припинити свої військові операції в та проти сектору Газа", доки справа розглядається МС ООН. Підтвердити, що Ізраїль вчинив геноцид та порушив пов'язані юридичні обов'язки. Зобов'язати Ізраїль виплатити репарації палестинцям у секторі Газа. Надавати консультації країнам, таким як Південна Африка, стосовно їхніх юридичних обов'язків з превенції та покарання геноциду, вчиненого іншими державами.

Що таке геноцид за Конвенцією про запобігання злочину геноциду і покарання за нього від 9 грудня 1948 року? Відповідно до статті 2 цієї Конвенції, під геноцидом

розуміються наступні дії, чинені з наміром знищити, цілком чи частково, яку-небудь національну, етнічну, расову чи релігійну групу як таку: а) убивство членів такої групи; б) заподіяння серйозних тілесних ушкоджень чи розумового розладу членам такої групи; с) навмисне створення для якої-небудь групи таких життєвих умов, що розраховані на повне чи часткове фізичне знищення її; d) міри, розраховані на запобігання дітородіння в середовищі такої групи; е) насильницька передача дітей з однієї людської групи в іншу.

Умисл є однією із важливих частин складу даного злочину, яку слід довести.

Південна Африка повинна довести, що (а) дії Ізраїлю спрямовані на палестинців як на групу, і (б) ці дії спрямовані на фізичне знищення всієї чи часткової цієї групи. Стандарт доказування дуже високий.

Чи згадується вплив на довкілля у заяві Південної Африки? У п. 69 [заяви](#) Південної Африки вказано: «Нещодавні повідомлення про плани Ізраїлю затопити тунелі в секторі Газа морською водою викликають надзвичайну тривогу, оскільки це призводить до серйозних ризиків подальшого руйнування та обвалення систем водопостачання та каналізації в Газі, а також до тривалого забруднення артезіанського басейну та ґрунту. Екологічні експерти попереджають, що така стратегія "ризикуює спричинити екологічну катастрофу", яка призведе до відсутності питної води в Газі, спустошить існуюче сільське господарство та "зруйнує умови життя всіх мешканців сектору Газа". Звіт спеціального доповідача ООН з права на воду стверджує, що план можна порівняти з міфічним "солінням" римлянами полів Карфагену для запобігання вирощуванню культур і перетворення території на нежиттєздатну». Стверджуючи викладене Південна Африка спирається на матеріали за посиланнями: <http://surl.li/picig> , <http://surl.li/picjq> , <http://surl.li/picjk> .

Яка позиція Ізраїлю? Ізраїль відхилив обвинувачення і звинуватив Південну Африку в ["співпраці з терористичною організацією, яка закликає до знищення Держави Ізраїль"](#). Вони описали дії Південної Африки як [«кровний наклеп»](#) і стверджували, що процес ["сприяє сучасним спадкоємцям нацистів"](#).

2 січня 2024 року представники Ізраїлю висловили свою позицію перед МС ООН. Цей випадок становить значне виключення в історії цієї країни, адже вона сповідувала політику відмови від участі чи співпраці з попередніми міжнародними трибуналами.

Команда ізраїльських юристів стверджувала, що Ізраїль не мав «особливого умислу», необхідного для встановлення злочину геноциду. Представник Ізраїлю стверджував, що південноафриканський погляд на справу містить частковий огляд ситуації, а найвищий суд ООН не має юрисдикції щодо війни в Газі. Представник Ізраїлю запропонував суду розглянути рішення ізраїльських органів влади замість того, щоб зосереджуватися на ["випадкових заявах політиків, які не приймають рішення"](#).

Яких юристів було обрано сторонами для представлення своїх інтересів?

Команду Південної Африки очолює колишній спецдоповідач ООН з прав людини на окупованих палестинських територіях Джон Дугард. Дугард, вважається одним із провідних експертів з міжнародного права Південної Африки, має досвід роботи з Міжнародним судом ООН, у 2008 році був суддею ad hoc.

Серед інших відомих членів південноафриканської юридичної групи – старший радник Аділа Хассам, Тембека Нгукайтобі, адвокат колегії адвокатів Йоганнесбурга, і міжнародний юрист Макс Дю Плессіс. До команди також входять юристи Тшідісо Рамогале, Сара Пудіфін-Джонс і Лерато Зікалала.

Ізраїль обрав, зокрема, британського адвоката Малкольма Шоу для представлення в Міжнародному суді ООН. Упродовж своєї кар'єри Шоу «заслужив міжнародну репутацію за консультування з територіальних суперечок; морського права; правонаступництва держави; державного імунітету; визнання іноземних урядів і держав; прав людини; самовизначення, міжнародного арбітражу і міжнародних організацій», згідно з його профілем на Essex Court Chambers.

Він також консультував уряди різних країн, зокрема Великобританії, України, ОАЕ, Сербії та інших. Він також раніше брав участь у справах у Європейському суді з прав людини, Європейському суді та інших вищих судах по всьому світу.

Де можна ознайомитися із повними виступами представників обох держав?

Повна відео-версія виступу представників Південної Африки «Південна Африка висуває звинувачення в «геноциді» проти Ізраїлю в Міжнародному суді ООН»: <http://surl.li/pidgv>

Повна відео-версія виступу представників Ізраїлю «Усні аргументи Ізраїлю: Південна Африка проти Ізраїлю на публічних слуханнях Міжнародного суду ООН»: <http://surl.li/pidic>

Проміжні підсумки. Розгляд даної справи тільки розпочався і на обидві сторони справи очікує тривалий процес доказування своєї позиції. Як відомо, справи у МС ООН можуть розглядатися багато років і, безумовно, ця справа не стане винятком в міру своєї стратегічності і важливості для формування, зокрема, чіткого бачення геноциду як злочину за міжнародним правом. Втім, висновки, що буде сформульовано у даній справі матимуть без перебільшення історичні наслідки.